

Vida Bence

**A gazdasági információ értéke, jelentősége Bethlen Miklós kancellár
(1642-1716) kapcsolati hálójában**

Előadásom kiindulási pontja egy Bethlen Miklós életművének feltárására irányuló kutatás, amelynek középpontjában Bethlen kapcsolatépítő, hálózatépítő tevékenysége áll. Forrásként Bethlen levelezésére, emlékirataira és röpirataira, beadványaira támaszkodom, kiterjesztve a vizsgálódás fókuszát többek között Wesselényi István, Apor István, Jean Louis Rabutin de Bussy császári generális emlékirataira. A bécsi levéltárban kutatva Ferdinand Bonaventura Harrach (1636-1706) és Jean Louis Rabutin de Bussy császári generális (1642-1717) 1698 és 1704 közti levelezésében, a gazdag melléklet-anyagban több Bethlen Miklós által írt levél, beadvány szerepel, például olyan guberniumi iratok is, amik az ő közreműködésével keletkeztek. Mindezen források felhasználásával igyekszem megtalálni Bethlen információs hálójának súlypontjait, szervező elvét.

A kutatás elején felállított hipotézisem, nevezetesen, hogy Bethlen kapcsolati hálójának középpontjában a nemzetközi politika általa európai kereskedők, peregrinus diákok, protestáns értelmiségiek közvetítésével összegyűjtött híreinek továbbadása, megosztása és visszatartása volt, jelentős mértékben módosult. Egy 200 levélből álló, 1685. január 15. és 1698. július 2. közötti időintervallumból vett minta tartalmi kódolása kimutatta, a gazdasági információk megosztásának legalább akkora jelentősége van a kapcsolatrendszer működtetésében. A levelezésben előforduló látens és manifeszt tartalmak regisztrálása és kódolása során egy nyolcelemű tipológiát állítottam fel, amely a levelezés minőségére vonatkozó meta-információktól kezdve a bel- és külpolitikai tárgyú híreken át az erdélyi reformáció és a gazdasági tárgyú üzenetek megjelöléséig terjed. Külön kitértem a nyilvános és Dprivát elkülönítésének problémájára, amelyre vonatkozóan megállapítható,

gyakran mosódik össze a köz- és a magánszféra, közügy és magánügy a politika, rokonság, személyes birtokügyek kérdéskörében. Itt nem feltétlenül Bethlen önérdeteket szem előtt tartó magatartására lehet következtetni, legalább olyan fontos a korszakban lejátszódó, ezen területek lassú szétválásával járó folyamat.

A nyilvános és privát szféra közötti átmenet kulcsaként, egyben a bethleni levelezésben regisztrálható kapcsolatok minőségének jellemzőjeként éppen a gazdasági tárgyú információk, áringadozások, kereskedelmi értesülések, az áruk mozgására vonatkozó beszámolók szolgálnak. Nemcsak Bethlen „üzlettársaira” derül fény a gazdasági információk elemzése által, az azonosított üzleti kapcsolatok a hálózat sűrűsödését is kirajzolják. Az információ ára tehát Bethlen életművének vizsgálatakor szűkebb és tágabb értelmezésben egyaránt vizsgálható: mind a levelezésben fellelhető gazdasági információk osztályozása és elemzése, mind az ezen információk megosztása által megfogható üzleti-gazdasági kapcsolatok súlypontjai fókuszba helyezhetők. Előadásomban tehát a már kialakított árak híráramlásba kerülésének tematikájához kívánok kapcsolódni, segítségül hívva ehhez egy kora újkori erdélyi főnemes kapcsolati hálójának gazdasági-kereskedelmi vonatkozású információcseréit.